

بندر چابهار؛ نمود عینی پیوند اقتصادی ایران و هند

نمودهای عینی رابطه دو کشور بر محور توسعه به امضا رسیده است. این توافق با اهدافی چون فعال سازی کریدور شمال-جنوب و رونق یافتن برنامه های حمل و نقل میان سه کشور از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

اردیبهشت ماه سال جاری بود که ایران و هند یک قرارداد ده ساله برای تجهیز و بهره برداری از پایانه های کانتینری و کالاهای عمومی بندر شهید بهشتی چابهار امضا کردند؛ قراردادی که در چهارچوب تفاهم چندین و چند ساله تهران و «دهلی» به عنوان یکی از

الزامات خارجی تحقق پروژه چابهار

چین-پاکستان شکل دهد. این در حالی است که روابط هند و آمریکا و رویکرد منفی آمریکا به سرمایه گذاری در ایران نیز بر این موضوع تأثیر گذاشته است. به نظر می رسد اگر هند واقعاً جدی است، باید سرمایه گذاری خود را افزایش دهد و به طور مستقل از تصمیمات آمریکا در چابهار حضور فعال داشته باشد، که به نفع منافع ملی هند خواهد بود. ایران نیز در حال جذب سرمایه گذاری خارجی است و انتظار دارد کشورهای دیگر در این مسیر حضور جدی داشته باشند. با توجه به مشکلات ساختاری و ناامنی در برخی مسیرها، حل موانع برای تثبیت این پروژه ضروری است.

آنچه مسلم است اینکه هند به عنوان یک اقتصاد نوظهور و بزرگ در مقاطع دیگری نیز روابطی با روسیه داشته و از خرید سلاح و معاملات تسلیحاتی با این کشور در مقابل آمریکا استفاده کرده است. از این رو، این کشور می تواند در ارتباط با پروژه چابهار نیز مقاومت کند.

افغانستان و آسیای مرکزی دسترسی پیدا کند. اگرچه دهلی از بندرعباس نیز استفاده می کند، اما مزایای چابهار برای هند بسیار است. مقام های این کشور از اواخر دوره احمدی نژاد اعلام کردند که در چابهار سرمایه گذاری خواهند کرد و در دوره روحانی نیز توافقنامه ای امضا شد اما تاکنون جدیت لازم در عمل مشاهده نشده است. یکی از دلایل این موضوع، رقابت هند با پاکستان و چین است.

چینی ها در بندر گوادر پاکستان سرمایه گذاری سنگینی کرده اند و هند نیز به چابهار آمده تا در این رقابت شرکت کند. برای این کشور، چابهار نقطه کلیدی پروژه بلندمدت گذرگاه بین المللی حمل و نقل شمال-جنوب است تا یک راه ارتباطی-تجاری جدید که این کشور را از گذرگاه چابهار به شمال وصل می کند، به وجود آورد و در روند رقابت با پاکستان، جایگزین استراتژیکی برای گذرگاه اقتصادی

بندر چابهار نه تنها برای جمهوری اسلامی ایران اهمیت زیادی دارد، بلکه برای هند نیز از جایگاه استراتژیک برخوردار است. این بندر به عنوان تنها بندر ایران در دریای عمان، نقطه ای کلیدی برای تسهیل تجارت بین المللی است.

اهمیت این بندر برای هند از آن جهت است که بندر بمبئی، مهم ترین بندر این کشور، به دلیل عمق کم، قابلیت لنگرگیری کشتی های بزرگ را ندارد.

در نتیجه، هندی ها معمولاً کشتی های بزرگ خود را به سنگاپور می فرستند و محموله ها را به کشتی های کوچک تر منتقل می کنند. چابهار برای هند از سنگاپور نزدیک تر است و اگر بتواند ظرفیت لازم را برای لنگرگیری کشتی های بزرگ پیدا کند، بسیار مهم خواهد بود. چابهار همچنین به افغانستان نزدیک است و هند اهمیت زیادی برای همکاری با افغانستان قائل است. هند از این مسیر، می تواند به

محسن پاک آیین

کارشناس مسائل
شبه قاره

جایگاه «دریامحوری» ایران برای هند

مناسبات اقتصادی ایران و هند، ذیل یک نگاه راهبردی قابل بررسی است. تهران و دهلی اگرچه تعاملات اقتصادی گسترده ای در حوزه کشاورزی، پتروشیمی

و گردشگری دارند، اما تمرکز هند بر جایگاه ژئوپلیتیک ایران از منظر «دریامحور بودن» سبب توجه ویژه مقام های هندی برای سرمایه گذاری روی پروژه چابهار شده است. همین امر برنامه ریزان دو کشور را بر آن داشته تا در نگاهی جدید برنامه های بلندپروازانه ای در زمینه توسعه پروژه چابهار در دستورکار قرار دهند. تردیدی وجود ندارد که دهلی در پیگیری این هدف خود در سیاست خارجی سعی دارد مؤلفه های قدرت اقتصادی و دیپلماتیک خود را نسبت با غرب متوازن کند. این مسأله برای ایران نیز حائز اهمیت است و همین امر اراده دو طرف را برای توسعه بندر چابهار دوچندان کرده است.

امید بابلیان

کارشناس مسائل
شبه قاره

چابهار، راه دسترسی هند به آسیای میانه

هند سعی دارد تا از طریق ایران به بازارهای افغانستان و کشورهای آسیای مرکزی راه پیدا کند. دهلی همه ظرفیت خود را برای افزایش

حضورش در این مسیر استراتژیک به کار گرفته است. زیرا بندر چابهار از جمله پروژه هایی است که سبب دسترسی هند به افغانستان و آسیای میانه، ترکیه، آذربایجان، گرجستان و سوریه می شود. جنگ اوکراین یکی از عواملی بود که بر روند پیشرفت این پروژه سایه انداخت، با این حال اراده تهران و دهلی برای تحقق اهداف خود در این کریدور به اندازه ای است که درصدد رفع موانع موجود هستند. زیرا توسعه این بندر این امکان را به ایران می دهد که با تکمیل آن، خود را از پایانه های دریایی دیگر خلیج فارس بی نیاز سازد.

ابراهیم رحیم پور

معاون اسبق آسیای وزارت
امور خارجه